

№ 1.

Warszawa, d. 3 stycznia 1925 r.

№ 1.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA: Warszawa, Chmielna 2 m. 6, tel. 114-26. Adres telegr.: „Metalowcy — Warszawa“.

Prenumerata wynosi wraz z przesyłką w kraju: Złp. 4 kwartalnie. Nr. pojedynczy gr. 40.
Członkowie Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych otrzymują „PRZEMYSŁ METALOWY“ bezpłatnie.

**SZWEDZKIE
ŁOŻYSKA
KULKOWE**

SKF

**Warszawa
Kopernika 13
Telefon 12-14**

339

Nowy Rok 1925.

Witając rok temu na tem miejscu otwierający się Rok Nowy 1924, uprzedzaliśmy naszych czytelników, że niesie on przemysłowi polskiemu wielkie troski i ciężkie doświadczenia. Jakoż istotnie stwierdzić musimy, że rok ubiegły był chyba jednym z najcięższych w szeregu lat powojennych. Wyczerpany gorączką inflacyjną organizm ekonomiczny narodu wstąpił w tym roku w okres długiej rekonwalescencji, która graniczy z marazmem. Wyzuty z gotówki podatkiem emisyjnym przemysł polski znalazł się w tej dobie bez środków obrotowych, o czem świadczyła niesłychanie wysoka stopa procentowa kapitałów na wolnym rynku. Eksperymentowanie podatkiem obrotowym przez władze fiskalne, przy braku jakichkolwiek podstaw teoretycznych do określenia jego stopy, podnosiło ceny wyrobów przemysłowych w sposób niesłychany, paraliżując ich zbyt. Wreszcie nowe ciężary reform społecznych, wypływające z rozszerzenia nieracjonalnej i wysoce kosztownej organizacji austriackiej ubezpieczeń od nieszczęśliwych wypadków na ziemię byłego zaboru rosyjskiego i z ustawy o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia, dodane do poprzednich w postaci nadmiernie wysokich składek na Kasy Chorych i płac za urlopy, zwiększonych wyrokiem Sądu Najwyższego, legły przygniatającym brzemieniem na dźwigający się z ciężkiej niemocy przemysł polski. Ustał eksport wyrobów przemysłowych, a zwycięska konkurencja zagraniczna zaczęła opanowywać rynek krajowy.

Gdyśmy jednak przed rokiem stawiali niepomysłne horoskopy na Rok Nowy 1924, to inaczej witamy jego następcę, rok 1925. Wprawdzie najbliższe miesiące nie przyniosą nam zapewne żadnej ulgi, i stan obecny, być może, pogorszy się jeszcze, ale świta nam już nadzieja lepszej przyszłości. Opieramy ją przedewszystkiem na niewzruszonej trwałości waluty polskiej, uważamy bowiem stały miernik wartości za najważniejszy warunek zdrowia gospodarczego. Wiemy również, że nie mogąc rachować na szybkie gromadzenie się kapitałów krajowych i na skuteczność wysiłków rządowych w kierunku uzyskania pożyczki zagranicznej, przemysł metalowy zrzeszony zakrzętnął się sam około zdobycia kredytu zagranicznego i że są widoki powodzenia tej akcji. Niemniej wyraźnie zarysowała się już tendencja polskich władz skarbowych do złagodzenia podatku obrotowego i do rozluźnienia reglamentacji rządowej życia gospodarczego. Dowodem tego są projekty ministerstwa skarbu nowelizacji ustawy o podatku przemysłowym, ustawy giełdowej i t. d. Również znamienne jest zainteresowanie się Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów sprawą wysokości składek do Kas Chorych, które w niektórych okręgach przekraczają olbrzymi odsetek 90/0. Wreszcie nie brak objawów, że życie wysuwa coraz natęczywiej postulat przedłużenia czasu pracy w ciągu roku, gdyż tylko przy większym, niż dotychczas, wysiłku mas pracujących dadzą się utrzymać w mocy zbyt pośpiesznie wprowadzone reformy społeczne.

Z wiarą w lepszą przyszłość polski przemysł metalowy wstępuje w Nowy Rok 1925.

STOSOWANIE ROZPORZĄDZENIA O ILOŚCI DNI ŚWIĄTECZNYCH.

W № 49 „Przemysłu Metalowego“ z r. 1924 podaliśmy treść rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 15 listopada r. ub. o dniach świątecznych. Rozporządzenie to nastąpiło stosownie do istniejących ustaw i przepisów, a więc przede wszystkim stosownie do ustawy z dn. 18 grudnia 1919 r. o czasie pracy w przemyśle i handlu (Dz. Ust. z r. 1920 № 2 poz. 7), która w art. 6, 10, 11, 12 i 13 decyduje kwestję pracy w niedziele i dni świąteczne.

Po za przepisami tej ustawy obowiązują artykuły ustaw zaborców, dotyczące wykazu dni świątecznych w regulaminach fabrycznych. Rosyjska ustawa o pracy w przemyśle nakazuje wprowadzić do regulaminów wykaz świąt wolnych od pracy. Ordynacje austriacka i niemiecka nie posiadają tak wyraźnego przepisu, mimo to jednak wiele regulaminów wykazy takie zawiera. W celu zmniejszenia w fabryce ilości dni świątecznych zgodnie z nowym rozporządzeniem należy przeprowadzić zmianę regulaminu fabrycznego w trybie normalnym, a więc w drodze uzyskania zatwierdzenia tej zmiany przez właściwego inspektora pracy.

Do chwili przeprowadzenia zmiany regulaminu obowiązują nadal dotychczasowe pomieszczone w regulaminie fabrycznym wykazy świąt.

FUNDUSZ BEZROBOCIA *).

Zarząd Obwodowy Funduszu Bezrobocia na m. st. Warszawę zawiadamia nas listem z d. 27. XII. 24. że z dniem 29 września 1924 roku została uruchomiona na terenie m. st. Warszawy akcja zabezpieczeniowa, przewidziana ustawą z dnia 18 lipca 1924 roku o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia (Dz. Ust. № 67).

Wszystkie przedsiębiorstwa przemysłowe, górnicze, hutnicze, handlowe, komunikacyjne i przewozowe oraz inne zakłady pracy, choćby na zysk nieobliczone, a prowadzone w sposób przemysłowy, o ile zatrudniają powyżej 5 robotników, winny zarejestrować się w Obwodowym Biurze Funduszu Bezrobocia na m. st. Warszawę — Ciepła 21, oraz wpłacić należne od 29-go września 1924 roku Funduszowi Bezrobocia wkładki do P. K. O. na konto № 9600.

Jednocześnie Zarząd podaje do wiadomości, że instytucje, uchylające się od rejestracji i wpłacania należnych wkładek na rzecz Funduszu Bezrobocia, karane będą w drodze administracyjnej grzywną w wysokości do 1000 złotych.

Wkładki winny być wpłacane co miesiąc z dołu, najpóźniej do dnia 20 następnego miesiąca. Kara za zwłokę wynosi 5% za każdy zaczęty miesiąc.

KOMISJA TRAKTATOWA PRZY MINISTERSTWIE PRZEMYSŁU I HANDLU.

W połowie grudnia r. 1924 p. minister przemysłu i handlu zarządził utworzenie komisji traktatowej, jako swego organu doradczego i opiniodawczego przy rokowaniach w sprawach traktatów taryfowych i umów handlowych i gospodarczych Rzeczypospolitej Polskiej i innymi państwami. Działalność komisji polegać będzie zatem na opracowywaniu ogólnych dezyderatów przemysłowo-handlowych i gospodarczych w związku z polityką traktatową rządu oraz wydawanie na żądanie rządu opinii w sprawach ustawodawstwa traktatowego. Jednocześnie z zatwierdzeniem regulaminu komisji p. minister powołał do niej następujące osoby: na przewodniczącego inż. S. J. Okolskiego, na zastępcę

przewodniczącego p. Zygmunta Plucińskiego, znanego działacza rolnego z Wielkopolski, na członków p. p.: J. Jeziorańskiego, przemysłowca metalowego, dr. M. Barcińskiego i S. Laurysiewicza, przemysłowców włościańskich, J. Gościckiego, b. ministra rolnictwa, inż. M. Porowskiego, znawcę przemysłów rolnych, posła J. Zdziechowskiego, przemysłowca drzewnego, znawców nacierstwa dr. L. Wasserbergera, dr. S. Ungera i J. Bartoszewicza, posła prof. E. Trepkę, znawcę przemysłu chemicznego, inż. E. Natansoną, przemysłowca papierniczego, cukrowniczego i górniczego, posła S. Wartalskiego, działacza handlowego, wice-marszałka Z. Seydę, rzecznika spraw gospodarczych Śląska, W. Pragera, przedstawiciela życia gospodarczego W. M. Gdańska, p. Z. Miducha, kierownika wydziału celnego Centralnego Związku Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów i p. W. Wilczyńskiego.

Nowoutworzona komisja w okresie prowadzonych rokowań z Czechosłowacją i zamierzonych w najbliższej przyszłości rokowań z Niemcami, Hiszpanją i innymi państwami może i powinna odegrać poważną rolę w prawidłowym kształtowaniu się naszego życia gospodarczego.

FUZJA SPÓŁEK AKCYJNYCH I SPÓŁEK Z OGR. ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ.

W № 107 „Dz. Ustaw“ z r. 1924 zostało ogłoszone rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 10 grudnia 1924 r. o fuzji (łączeniu się) spółek akcyjnych i spółek z ograniczoną odpowiedzialnością. Z rozporządzenia tego przytaczamy trzy pierwsze paragrafy.

§ 1. Fuzję—łączenie majątków spółek jako całości—w rozumieniu niniejszego rozporządzenia stanowi:

a) przejęcie przez istniejącą lub utworzoną w celu przejęcia łączących się spółek, spółkę akcyjną całego majątku innej spółki akcyjnej, lub spółki z ograniczoną odpowiedzialnością wzamian za akcje spółki przejmującej z ewentualną dopłatą wyrównawczą;

b) przejęcie przez istniejącą lub utworzoną w celu przejęcia łączących się spółek, spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością majątku innej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością wzamian za udziały spółki przejmującej z ewentualną dopłatą wyrównawczą—we wszystkich wypadkach bez względu na ilość łączących się przedsiębiorstw (spółek).

§ 2. Uchwały o fuzji spółki ulegającej rozwiązaniu (§ 1 nin. rozp.) zapadać winny na walnych zgromadzeniach — spółek z ograniczoną odpowiedzialnością większością $\frac{2}{3}$ głosów, a w spółkach akcyjnych taką większością i w takim trybie, jaki jest wymagany dla uchwał o likwidacji spółki.

§ 3. Fuzję uważa się za dokonaną z chwilą wpisu do rejestru, przyczem spółki przejęte ulegają wykreśleniu z rejestru.

Wpis do rejestru handlowego następuje na podstawie aktów uchwał walnych zgromadzeń, względnie aktu organizacyjnego spółki nowoutworzonej, jako też aktu umowy o fuzji (§ 1 nin. rozporządzenia).

EGZAMIN Z PRAWA DLA KANDYDATÓW NA STANOWISKA RZECZNIKÓW PATENTOWYCH.

W № 111 „Dz. Ustaw“ z r. 1924 zostało ogłoszone rozporządzenie ministra przemysłu i handlu z dn. 16 grudnia r. 1924, które brzmi w sposób następujący:

Na zasadzie art. 158 ustawy z d. 5 lutego 1924 r. o ochronie wynalazków, wzorów i znaków towarowych (Dz. U. R. P. № 31, poz. 306) zarządza się co następuje:

§ 1. Przedmiot egzaminu z prawa dla kandydatów na stanowiska rzeczników patentowych obejmuje:

1) ogólną znajomość zasad ustawy konstytucyjnej oraz ustroju i zakresu działania władz i urzędów państwowych i samorządowych;

2) ogólną znajomość postanowień obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej prawa cywilnego i handlowego w przedmiocie: dziedziczenia, kupna i sprzedaży, spółki, pełnomocnictwa, zastawu, przedawnienia, firmy handlowej i rejestru handlowego;

3) znajomość przepisów o opłatach stemplowych;

*) p. „P. M.“ z r. 1924 №№ 35, 41, 42.

4) dokładną znajomość prawodawstwa krajowego w dziedzinie ochrony własności przemysłowej;

5) znajomość postanowień obowiązujących Rzeczpospolitą Polską traktatów międzynarodowych, dotyczących ochrony własności przemysłowej;

6) znajomość najważniejszych postanowień zagranicznych ustaw z dziedziny ochrony własności przemysłowej, ze szczególnym uwzględnieniem ustaw obowiązujących w Anglii, Austrii, Francji, Niemczech, Rosji, Stanach Zjednoczonych Ameryki oraz w Wolnym Mieście Gdańsku.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

NOWA SKALA PODATKU DOCHODOWEGO OD UPOSAŻEŃ.

Minister skarbu zarządzeniem z dnia 21 grudnia 1924 r. Nr. D. P. O. 2594/II polecił, aby pobór państwowego podatku dochodowego od uposażeń służbowych, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę na całym obszarze Rzeczypospolitej był w miesiącu styczniu 1925 r. dokonywany w dotychczasowym trybie według poniższej skali:

L. p.	Wysokość wypłaconego wynagrodzenia obliczona w stosunku rocznym w złotych		Stopa procentowa podatku
	ponad	do	
1.	3 212,—	4 282,68	2.
2.	4 282,68	5 353,37	2,1
3.	5 353,37	6 959,37	2,2
4.	6 959,37	8 565,37	2,2
5.	8 565,37	10 171,37	2,3
6.	10 171,37	11 777,37	2,5
7.	11 777,37	13 383,37	2,9
8.	13 383,37	15 167,79	3,3
9.	15 167,79	16 952,26	3,8
10.	16 952,26	18 736,68	4,2
11.	18 736,68	20 521,10	5.
12.	20 521,10	22 305,58	5,8
13.	22 305,58	23 197,79	6,7
14.	23 197,79	24 536,10	7,5
15.	24 536,10	25 874,47	9,2
16.	25 874,47	27 658,89	10.
17.	27 658,89	29 443,37	10,4
18.	29 443,37	31 233,89	12,9
19.	31 233,89	33 458,37	14,2
20.	33 458,37	35 688,89	14,7
21.	35 688,89	37 919,47	15,3
22.	37 919,47	40 150,—	15,8
23.	40 150,—	42 380,58	16,5
24.	42 380,58	44 611,10	17,1
25.	44 611,10	46 841,68	17,8
26.	46 841,68	49 072,26	18,4
27.	49 072,26	51 302,79	19.
28.	51 302,79	53 533,37	19,6
29.	53 533,37	80 300,—	20,2
30.	80 300,—	107 066,68	20,9
31.	107 066,68	133 833,37	21,6
32.	133 833,37	160 600,—	22,3
33.	160 600,—	200 750,—	23.
34.	200 750,—	321 200,—	24,5
35.	321 200,—	401 500,—	25,5
36.	401 500,—	535 333,37	27.
37.	535 333,37		28,5

Na obszarze województw Wielkopolskiego, Pomorskiego i Górnośląskiej części Województwa Śląskiego należy za rzecz gmin miejskich i powiatowych związków komunalnych potrącać, równocześnie z podatkiem państwowym, podatek w wysokości 3% wypłaconego wynagrodzenia, poczynając jednak od 4 stopnia wyższej skali.

Potrącone kwoty należy w terminie do dnia 7-miu po dokonaniu potrącenia wpłacić do właściwej Kasy skarbowej.

Skala powyższa ma zastosowanie do uposażeń, wypłaconych w styczniu 1925 r., jak również wypłacanych w grudniu r. b. ale należnych za styczeń r. 1925.

RYNEK TOWAROWY NA SUROWCE I ARTYKUŁY TECHNICZNE DLA PRZEMYSŁU METALOWEGO.

Ceny hurtowe na surowce i artykuły techniczne dla przemysłu metalowego w dniu 31 grudnia 1924 r.

w złotych (pg. danych S. A. „Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi“).

a) za 1 tonę franco wagon stacja załadowania:

Węgiel kowalski myty cieszyński 37,35

b) za 100 kg. loco skąd Warszawa:

Pokost chemicznie czysty gwarantowany	175,—
Olej wrzecionowy 3 — 4/20°	27,91
„ „ 5 — 6/20°	28,43
„ maszynowy II 2 — 3/50°	29,53
„ „ III 3 — 3,5/50°	31,58
„ „ IV 4 — 4,5/50°	33,68
„ „ V 5 — 5,5/50°	37,36
„ „ VI 6 — 6,5/50°	40,51
c „ „ VII 7 — 7,5/50°	43,66
Olej cylindrowy do pary przegrzanej	59,93
„ „ „ „ nasyconej 220—230°	43,34
Smar Tovotte'a	51,22
Benzyna do 720/730	72,99
„ „ 750/760	49,41
„ „ ponad 775/785	41,01

Cena odlewów żelaznych.

Podług notowań Grupy V (Odlewni) Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych cena odlewów żelaznych surowych dla Warszawy, aż do odwołania, wynosi od 0,45 do 0,56 złp. za 1 kg. loco fabryka.

Z RYNKU METALOWEGO.

Na rynku metalowym w końcu r. ub. dała się stwierdzić w Londynie w dalszym ciągu mocna tendencja dla miedzi. Rynek nowojorski nadal pozostaje spokojny, lecz mocny. Ceny ołowiu wykazują zwykłą zarówno w Anglii jak i w Ameryce. W porównaniu do innych metali ceny cynku są niskie i z tego powodu należy oczekiwać wzrostu jego spożycia. Rynek cynowy pozostaje bez zmiany i konjunktury są dobre. Po nowym roku należy oczekiwać znacznego wzrostu zapotrzebowań w Ameryce.

Ceny metali według notowań giełdy londyńskiej w dn. 30. XII. 24 r. w złotych po kursie dnia za tonnę metr.

Aluminiun	—	Miedź standard	1629
Antymon	1683	Ołów miękki	1066
Cyna standard	6590	Nikiel	—
Cynk hutniczy	951	Rtęć	9412
Miedź elektrolityczna	1783	Srebro za 1 kg.	109

Tendencja mocna

NOTATKI.

Wyższość teorii nad praktyką. Zatarę o płace w przemyśle włókienniczym, który rozpoczął się 9 grudnia r. ub., został zlikwidowany dnia 20 tegoż miesiąca w drodze arbitrażu. Jak wiadomo, robotnicy łódzcy żądali podwyżki do plac w wysokości 23% i umowy 6-miesięcznej. Przemysłowcy natomiast twierdzili, że nic dać nie mogą. Arbitr orzekł, że 10-procentowa podwyżka ryczałtowa będzie w sam raz i że termin ważności orzeczenia ma trwać do 31 marca 1925 r., czyli przyznał robotnikom mniej więcej połowę ich żądań.

Jeżeli arbitraż łódzki nie był zwykłym krakowskim targiem, na który przemysłowcy musieli zgodzić się zgóry pod groźbą rozruchów robotniczych, którym rząd nie umie, czy nie chce zapobiegać, to z orzeczenia arbitra należałoby wywnioskować, że przemysłowcy łódzcy nie umieją kalkulować i że arbiter p. Stanisław Bukowiecki, prezes prokuratorji generalnej, aczkolwiek nigdy praktycznie żadnym przedsiębiorstwem fabrycznym nie kierował, zna lepiej kalkulację przemysłową od zawodowych przemysłowców. Dowodziłoby to wyższości teorii nad praktyką.

Jeżeli jednak przypuszczenie pierwsze jest bliższe prawdzie, to skutki arbitrażu łódzkiego, przy niezmienionej konjunkturze, wyrażą się zwiększeniem bezrobocia i zamykaniem słabszych fabryk.

Odnaczona Wielkim Srebrnym Medalem Komitetu Wystawy, oraz Srebrnym Medalem Muzeum Przemysłu i Rolnictwa na Wystawie Przemysłowo - Rolniczej w Częstochowie 1909 roku.

WYTWÓRNIA PĘDNI MASZYN I ODLEWNIA ŻELIWA „KRAWCZYK I S-KA”

ZAWIERCIE, st. dr. żel. Warsz. — Wied. Adres telegraficzny: **Krawczyk Zawiercie. Telefon Nr. 20.**

WYKONYWA JAKO SPECJALNOŚĆ:

Całkowite urządzenie PĘDNI (Transmisji). Koła pasowe maszynowo formowane; łożyska najnowszych systemów; samosmary, kulkowe, „Calypsol“; koła linowe; sprzęgła cierne patent własny; wieszaki; wsporniki; skrzynie murowe; wyrób kół zębatach i ślimakowych i t. p.

Oryginalne sprzęgła cierne Hill'a wyrób firmy **Eisenwerk Wüfel w Hannoverze.**

ODLEWY ŻELIWNE MASZYNOWE I BUDOWLANE.

OKNA ŻELAZNE wszelkich form i wymiarów.

Armatura na parę i wodę:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Beczki żelazne:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

* S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Dźwigniki—Łańcuchy:

Bracia Jenike, inż., Warszawa, Żórawia 12, tel.: 29-64 i 220-00.

* Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

Garbarskie maszyny:

B-cia Steinberg i Sp. w Warszawie, Wronia 80.

Gwoździarki i ciągariki:

B-cia Steinberg i Sp. w Warszawie, Wronia 80.

Imadła ślusarskie kute:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Konstrukcje żelazne:

Inż. Gniazdowski i Janiszewski Sp. Akc. w Lublinie.

* S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Konstrukcje żelazne, schody, ciepłarnie:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

Kotły parowe:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

* Spółka Akcyjna Budowy Kotłów Parowych i Maszyn. „W. Fitzner i K. Gamper“ w Sosnowcu.

Kuto lane odlewy:

Inż. Gniazdowski i Janiszewski, Sp. Akc. w Lublinie.

Kuźnie polowe:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

Liny stalowe—Drut stalowy:

Bracia Jenike, inż., Warszawa, Żórawia 12, tel.: 29-64 i 220-00.

Lokomobile przemysłowe:

Nitsche i S-ka, Fabryka Maszyn w Poznaniu.

Łańcuchy „Galla”:

Transmisyjne, ciężarowe i rolkowe wszelkich wymiarów. Bracia Mencil, Fabryka Wytrobów Żelaznych. Warszawa, ul. Czerwonego Krzyża 3, tel. 13-83.

Maszyny rolnicze:

Nitsche i S-ka, Fabryka Maszyn w Poznaniu.

Maszyny ceglarskie:

B-cia Kanczewscy S. A. w Częstochowie.

Odlewnie żelaza:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

Odlewnie żelaza i metali:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

* B-cia Kanczewscy S. A. w Częstochowie.

Okna żelazne:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

* Krawczyk i S-ka w Zawierciu.

Okna żelazne i drewniane z własnym okuciem fabrycznym: Jan Broda, Toruń.

Okucia budowlane i meblowe: Jan Broda, Toruń.

Prasy ekscentryczne, frykcyjne i balansowe:

B-cia Steinberg i Sp. w Warszawie, Wronia 80.

Prasy, tłoczarki cierne:

mimośrodowe i balansowe: B-cia Kanczewscy S. A. w Częstochowie.

Pędnie:

Krawczyk i S-ka w Zawierciu.

* B-cia Steinberg i S-ka, w Warszawie Wronia 80.

* B-cia Kanczewscy S. A. w Częstochowie.

* Tow. Akc. J. John w Łodzi.

Pompy:

Brandel, Witoszyński i S-ka, Grochowska 37.

Rusztza do palenisk rucho-myh i stałych:

St. Weigt i S-ka, Łódź, Sena-torska 22, tel. 2-87.

Sikawki i narzędzia ogniowe:

Bracia Mencil, Fabryka Wytrobów Żelaznych i Sikawek. Warszawa, ul. Czerwonego Krzyża 3, tel. 13-83.

Suwnice (krany) mostowe, przesuwne, dźwigi picnowe-elektryczne, transmisyjne, ręczne:

Inż. Gniazdowski i Janiszewski, Sp. Akc. w Lublinie.

* Bracia Jenike, inż. Warszawa, Żórawia 12, tel.: 29-64 i 220-00.

* Warsz. Fabr. Masz. windowych „Sita“, Chłodna 5, tel. 47-78.

Śruby, nakrętki, nity:

Bartelmuss i Suchy, Bielsko (Śląsk).

Taczki żelazne 75 i 100 litr. pojemności:

Jan Broda, Toruń.

Tokarki szybkoobrotowe:

Tow. Akc. J. John w Łodzi.

Turbiny wodne syst. Francis'a o wysokim współczynniku pożytecznego działania,

L. Warwasiński, J. Wojakowski i Sp. Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza w Noworadomsku.

Wagony wąskotorowe osobowe i towarowe:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

* Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

Walce młyńskie utwardzone:

St. Weigt i S-ka, Łódź, Sena-torska 22, tel. 2-87.

Walce żeliwne utwardzone:

Tow. Akc. J. John w Łodzi.

Wiertarnie kolumnowe szybkoobrotowe:

Najnowszego typu. L. Warwasiński, J. Wojakowski i Sp. Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza w Noworadomsku.

Wiertarki kolumnowe:

Tow. Akc. J. John w Łodzi.